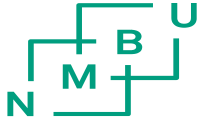

Regulering av ferdsel av hensyn til villrein – muligheter og begrensninger?

22. april 2024

Ingrid Wang Larsen, Gunnhild S. Solli
og Fredrik Holth

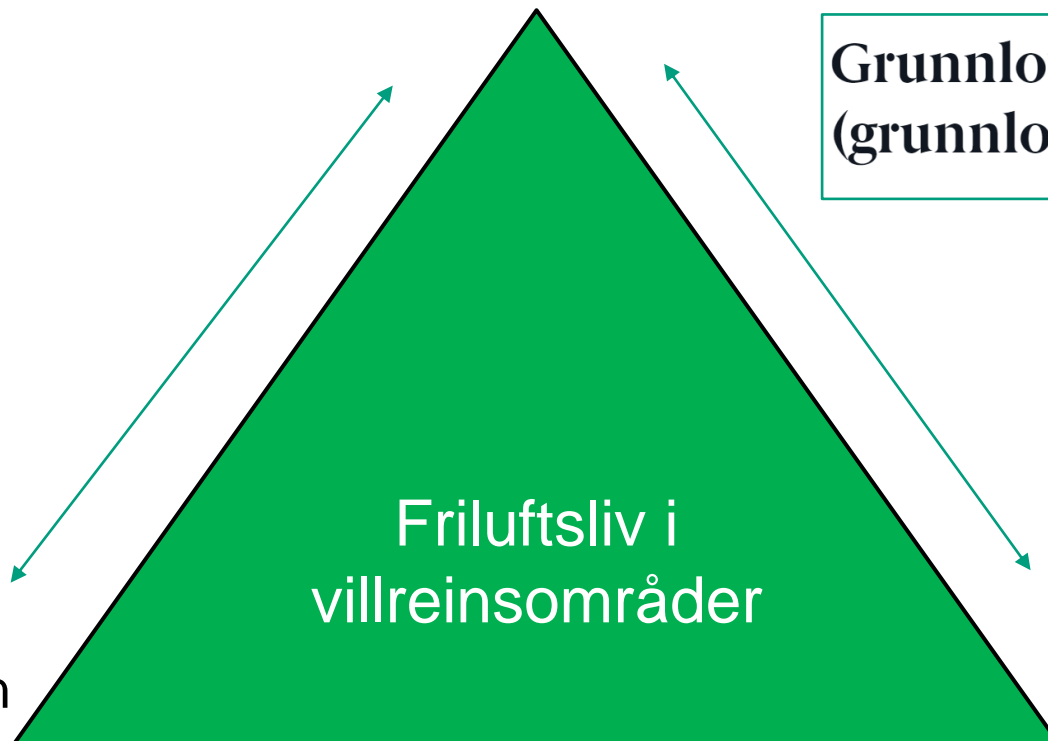
Tema for innlegget

- 1) Kort oversikt over viktige lover og rettslige virkemidler
- 2) Regulering av ferdsel etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven og friluftsløven

Friluftsløven

Allemannsrettene (privatrettslig)

**Grunnlovsforslag om ny § 111
(grunnlovsfesting av allemannsretten)**

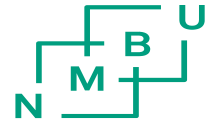
Eiendomsretten
(Grunneier
Interessen)

Meld. St. 18 (2023–2024)
Ein forbetra tilstand for villrein

«Offentlige hensyn»
Naturmangfoldloven, plan- og
byggningsloven og friluftsløven

Fril. § 19: «Utøvelse av allemannsretten etter friluftsløven gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning eller forskrift gitt i medhold av lov»

Oversikt over sentrale lover og virkemidler

Plan- og bygningsloven

Nasjonale føringer

Regionale «villreinsplaner»

Kommunale planer

Naturmangfoldloven

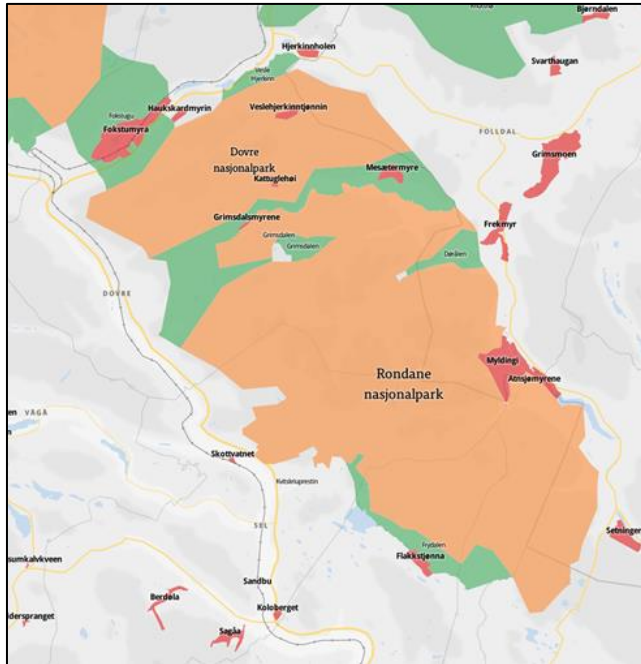
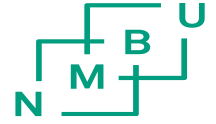
Miljøkvalitetsnorm for villrein

Områdevern

Særskilt hjemmel for ferdselsregulering

Friluftsløven (eks. adferdsregulering)

Nasjonalparker – lovens ytterrammer for restriksjonsnivået i nasjonalparker (§ 35)

Vernets nedre grense

Øvre grense
etter
verneformålet

Vernets øvre grense

«...skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted ...«sikre en uforstyrret opplevelse av naturen»

<<ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt>>

- **Vernets øvre grense:**
  - Ferdsel til fots innenfor rammen av friluftsløven (jf. fril. § 2 første ledd jf. § 11)
  - Aktivitet som ikke skjer til fots kan reguleres når verneformålet tilsier det
- Særskilt hjemmel til å begrense/forby ferdsel til fots i «avgrensede» områder (§ 35 andre ledd)

Hjemmel for ferdselsregulering i utmark (nml. § 22)

- **Nml: § 22**

«For å hindre skade eller ulempe for planter eller dyr kan Kongen gi forskrift om gjennomføring av større arrangementer i utmark og for naturstudier, fotografering mv. og for ferdselsformer som i særlig grad kan være skadelig»

–Gjelder for all «utmark»

–Hva ligger i «ferdselsformer»

- Trolig kun spesielle former for ferdsel

«Et eksempel på dette er behovet for å beskytte drektige simler mot visse ferdselstyper i kalvingsområdene om våren» (Ot.prp.nr.9 (1980–1981): viltloven § 8)

Behov for nye rettslige virkemidler?

Regjeringa vil:

- Greie ut forslag til nye verkemiddel med heimel i naturmangfaldlova for å kunne innføre både tidsavgrensa og varige ferdselsrestriksjonar ved behov.

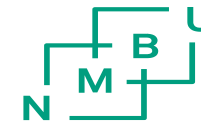
Meld. St. 18

(2023 – 2024)

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven

Kjennetegn ved plan- og bygningsloven

- Konfliktfylt
- Sektorovergripende
- Sektornøytral
- Proessorientert
- Lokalstyrt

Plan- og bygningsloven

- **Ferdselsrestriksjoner hjemlet i plan- og bygningsloven:**
- Gjennom bruk av formål i arealplaner og opparbeidelse i tråd med formålet – arealer går fra å være utmark til å bli innmark.
- Gjennom hensynssoner med retningslinjer og bestemmelser.
- Gjennom planbestemmelser.

Plan- og bygningsloven

- Pbl. § 11-8 tredje ledd bokstav c):
- *For randsonen til nasjonalparker og landskapsvernområder kan det, samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt verneområde eller revisjon av verneforskrift eller forvaltningsplan for etablerte verneområder, fastsettes bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet.*
- *Bestemmelsen gir kommunen noe større handlingsfrihet til å fastsette nærmere bestemmelser enn i dag, men innebærer en forholdsvis snever avgrensning av det arealet som det kan gis særskilte bestemmelser for. Slike bestemmelser vil være et selvstendig grunnlag for å avslå tiltak som omfattes av loven.*
- *Ot.prp. nr.32 (2007-2008)*

Plan- og bygningsloven

- Pbl. § 11-11 Kommuneplanens arealdel
- Til arealformålene nr. 5 og 6 i [§ 11-7](#) kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser om:
- ---
- 6. ferdsel i områder med spesielle vernehensyn og på sjøen,
- *Det er en forutsetning at slik regulering ikke skal brukes til å svekke den frie ferdselsrett på land og i vassdrag som allmennheten har etter friluftsløven. Ferdelsesregulering og begrensinger kan bare begrunnes der det gjør seg gjeldende særlige vernehensyn, og der disse har større tyngde enn utøvelsen av den frie ferdselsretten i et avgrenset område. Ett eksempel kan være en tidsbegrenset innskrenkning av ferdsel i viktige hekkeområder for fugl eller i viktige kalvingsområder for rein. I sjøområder og i strandsonen skal eventuell ferdselsregulering vurderes ut fra hensyn til friluftsliv, vern eller næringsutøvelse, og den alminnelige ferdsels – og oppholdsrett etter friluftsløven skal ikke undergraves.*
- *Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 224-225.*

Plan- og bygningsloven

§ 12-7. *Bestemmelser i reguleringsplan*

I reguleringsplan kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser til arealformål og hensynssoner om følgende forhold:

- 6. bestemmelser for å sikre verneverdier i bygninger, andre kulturminner, og kulturmiljøer, herunder vern av fasade, materialbruk og interiør, samt sikre naturtyper og annen verdifull natur
- Det foreslås også klarere regler for å ta vare på naturtyper og annen verdifull natur. Slik beskyttelse kan bestå i sikring så vel som i bruk. Det vil derfor være anledning til å gi regler om arealbruk som sikrer at utbredelsesområdet til forekomster av naturtyper mv. og deres økologiske tilstand ikke forringes eller ødelegges.
- Ot.prp. nr.32 (2007-2008) s. 234

Reguleringsplan for Konglungen i Asker kommune – lovlighetskontroll

Brev | Dato: 27.03.2008

Opprinnelig utgitt av: Miljøverndepartementet

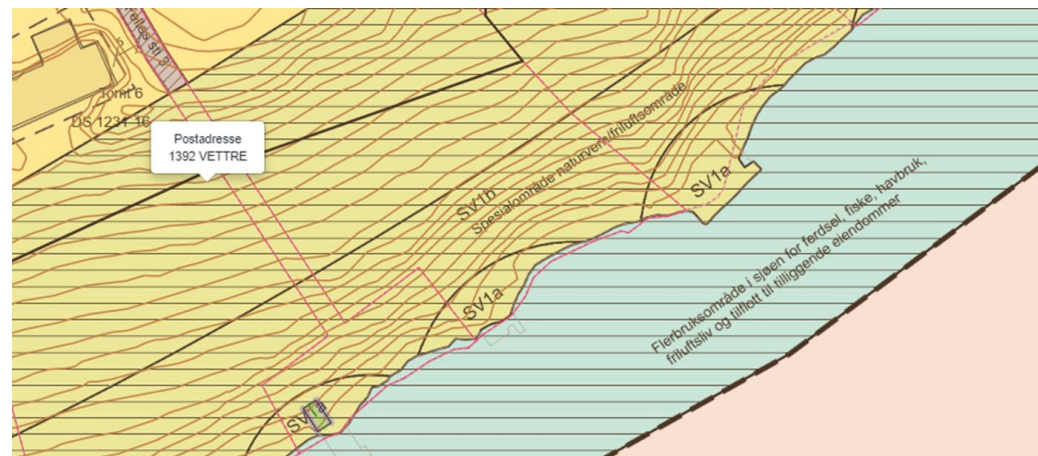
4. Reguleringsbestemmelser om oppholdsrett

Reguleringsbestemmelsene § 18 gjelder SV1b spesialområde naturvern/friluftsområde, og pkt 1 er formulert slik:

"Hensikten med området er å sikre eksisterende naturmiljøer med sårbare og rødlistede arter, områdenes landskapsmessige verdier og legge til rette for en allmenn ferdsel inn i området.

I område SV1b defineres en ferdselstrasé i samarbeid med grunneiere i området. Traséen anlegges slik at de særlige naturkvalitetene tas hensyn til i størst mulig grad. Ferdselen inn i område SV1b skal etableres gjennom en port i gjerdet mot vest.

Ferdselen skal skje på en slik måte at de private bryggeområdene ikke blir unødig forstyrret. Reguleringsplanen åpner ikke for allmennhetens rett til varig opphold i spesialområdet."

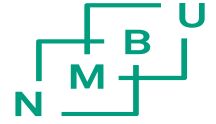

Det er etter departementets oppfatning ikke grunnlag for å begrense den alminnelige oppholdsretten som følger av friluftslvsloven §§ 8 og 9 i dette tilfellet. Det er på stedet ikke slike spesielle naturkvaliteter at det tilsier slik begrensning, f. eks. sårbare arter eller andre vernehensyn. Slik bebyggelsen ligger tilbaketrukket fra sjøen, vil ikke vanlig opphold i forbindelse med friluftsliv være til slik sjenanse for grunneierne at begrensingen av den grunn kan aksepteres. Det samme gjelder i forhold til eiernes bruk av brygger og båthus m.v., selv om allmennheten her må vise særlig hensyn.

Friluftsløven

Det må derfor ventes at de til enhver tid gjenværende friluftsområder vil bli utnyttet mer og mer intenst til tur- og friluftsmål, og altså i stadig sterkere grad vil bli utsatt for pågang av almenheten. Den nåværende usikre rettstilstand må da i større og større utstrekning fryktes å ville innby til tvister, uten at rettspraksis i overskuelig framtid vil ha utsikt til å finne tilfredsstillende løsninger på de mange konflikter som vil melde seg

Ot.prp. Nr. 2 (1957) s. 19.

Grunnvilkår for utøvelse av allemannsretten etter friluftsløven

- 1) Allemannsretten utøves i hovedsak i *utmark* – i begrenset grad i *innmark* (§§ 2 og 3)
- 2) Hensynsfull og varsom utøvelse av allemannsretten for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade (§§ 2 og 11)

Kommunens virkemidler

- Forby ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark § 2
- Ferdsel på vei eller sti i innmark, §3a.
- Gi løyve til avgift (§ 14)
- **Regulere friluftsadferd gjennom forskrift (§ 15)**
- **Sperring av områder (§ 16)**
- Innløsning § 18
- **Tiltak og inngrepsløyve for å lette ferdsel i utmark (§ 35)**
- Stansing, fjerning av ulovlige byggverk, tvangsmulkt m.v (§ 40)

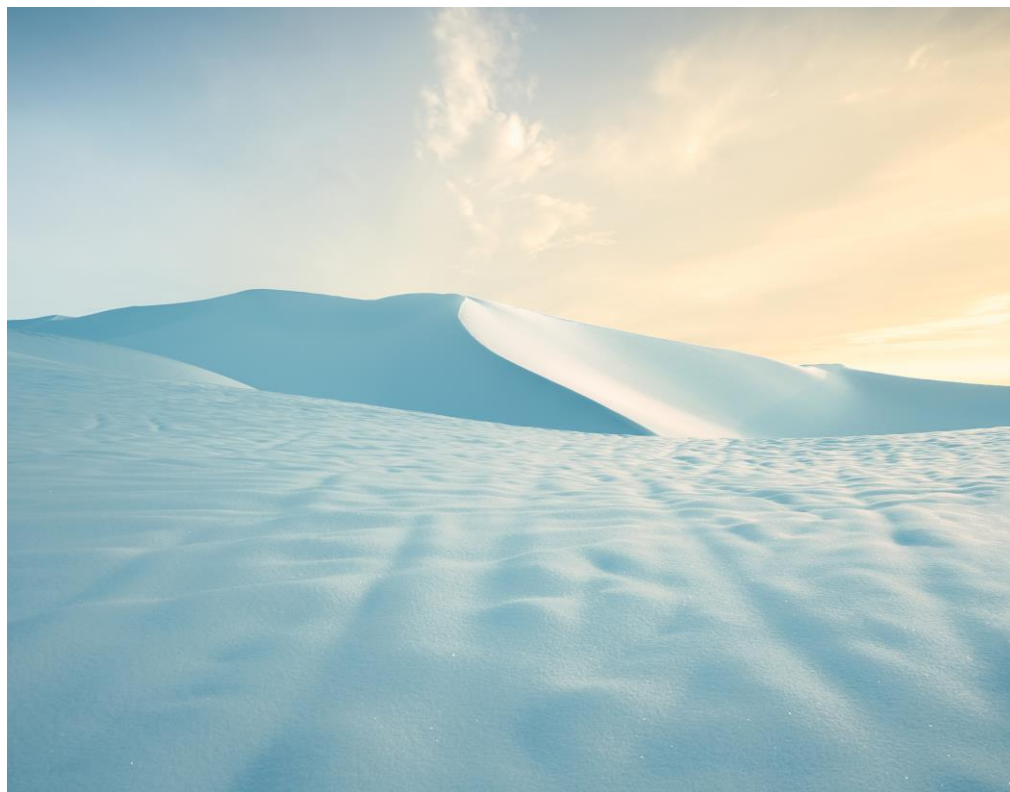

Hjemmel for tids- og arealavgrensede ferdselsrestriksjoner eller tilrettelagt ferdsel?

(Grunneiers virkemidler)

(Ny motorferdsellov)

Friluftsløven § 15 – adferdsregler

§ 15.(Regulering av ferdsel på visse friluftsområde)

Til regulering av ferdselen på **område** hvor **utfarten er stor**, kan kommunen med **samtykke** av eieren eller brukeren fastsette **atferdsregler** som enhver som ferdes på området plikter å følge. Reglene skal særlig ta sikte på å opprettholde ro og orden, **verne dyre- og plantelivet** og fremme helsetiltak og sanitære forhold

Friluftsløven § 16 – sperring av utsatt område

§ 16. (Sperring av særlig utsatt område)

Blir **en eiendom** i **særlig grad** utsatt for **almenhetens ferdsel** kan kommunen med **samtykke** av eieren eller brukeren bestemme hel eller delvis sperring av eiendommen, når ferdselen gjør **nevneverdig skade på den** eller er til **vesentlig hinder for den bruk** som eieren eller brukeren gjør eller ønsker å gjøre av den. Sperring fastsettes for et bestemt tidsrom, ikke over 5 år om gangen

Stortingsmeldingen: mer tilrettelegging av ferdsele uten inngripende virkemiddel

§ 35.(Tiltak og inngrepsløyve for å lette ferdsele i utmark)

- Kommunen kan varde og merke opp ruter og turstier i utmark, og den kan på bestemte steder bygge klopper eller bruer og sette i verk andre tiltak for å lette ferdsele langs ruter og turstier i utmark.
- Kommunen kan gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og friluftsliv, rett til å varde og merke opp ruter og turstier i utmark

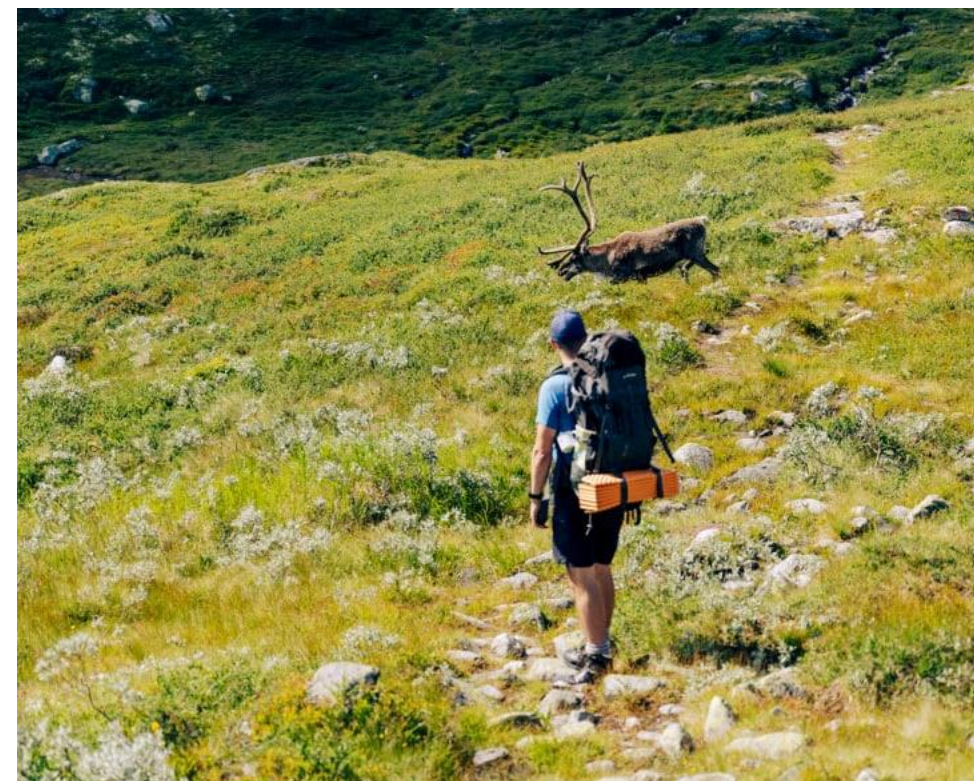
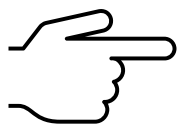

Foto: DNT

Stortingsmelding for villrein – nye virkemidler

«Ny politikk er derfor nødvendig for å løyse dagens utfordringar i villrein fjellet og for å forbetre tilstanden til villreinen. Utan nye og forsterka tiltak og verkemiddel vil det ikkje vere mogleg å nå måla om tilstanden til villreinen.»

I hvilken lov bør en generell bestemmelse til å styre ferdsel av hensyn til villrein ligge?

Takk for oss!

